

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
в/о ректора
Рівненського державного
гуманітарного університету
проф. О.М. Немеш
«_____» _____ 2020 р.

**ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
З КОНКУРСНОГО ПРЕДМЕТА «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ»
для вступників на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр»
на основі повної загальної середньої освіти**

Схвалено вченою радою факультету історії, політології та міжнародних відносин
Протокол № 3 від «27» березня 2020 р.

Голова вченої ради
Факультету історії, політології та міжнародних відносин _____ проф. В.М.Шеретюк

Схвалено навчально-методичною комісією факультету історії, політології та міжнародних відносин
Протокол № 3 від «27» березня 2020 р.

Голова навчально-методичної комісії факультету історії,
політології та міжнародних відносин _____ проф. Л.Ю.Галуха

Голова предметної екзаменаційної комісії _____ проф. В.М.Шеретюк

Розробники:
_____ проф. Постолюк Р.М.
_____ проф. Галуха Л.Ю.,
_____ проф. Давидюк Р.П.,
_____ доц. Десятничук І.О.,
_____ проф. Шеретюк В.М.

Рівне – 2020

Програма вступного випробування з конкурсного предмета «Історія України» для вступників на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр» на основі повної загальної середньої освіти / Р.М. Постоловський, Л. Ю. Галуха, Р. П. Давидюк, І. О. Десятничук, В. М. Шеретюк. Рівне: РДГУ, 2020. 33 с.

Розробники:

Постоловський Р.М., кандидат історичних наук, професор, ректор РДГУ

Галуха Л.Ю., кандидат історичних наук, професор кафедри історії України РДГУ

Давидюк Р.П., доктор історичних наук, професор кафедри історії України РДГУ

Десятничук І.О., кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри історії України

Шеретюк В.М., кандидат історичних наук, професор кафедри історії України, декан факультету історії, політології та міжнародних відносин РДГУ.

Рецензенти:

Жилюк С.І., д.і.н., професор, Національний університет «Острозька академія».

Шеретюк Р.М., д.і.н., професор, Рівненський державний гуманітарний університет.

Програма вступного випробування з конкурсного предмета «Історія України» для вступників на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр» на основі повної загальної середньої освіти визначає вимоги до рівня підготовки вступників у межах підготовки в закладі загальної середньої освіти, зміст основних освітніх компетентностей, критерії оцінювання знань вступників, список рекомендованої літератури, інформаційний ресурс.

Розглянуто на засіданні кафедри історії України (протокол № 1 від 10 січня 2020 р.).

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.....	4
ЗМІСТ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ.....	6
ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАНЬ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ 2019 р.	29
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКІВ.....	29
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	31
ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС.....	32

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму вступного випробування з конкурсного предмету «Історія України» складено на основі Програми зовнішнього незалежного оцінювання з історії України для осіб, які бажають здобувати вищу освіту на основі повної загальної середньої освіти, затвердженою наказом Міністерства освіти і науки України від 03 лютого 2016 року № 77, та виходячи з цілей, вимог і змісту навчання історії в школі, які закладені в Державному стандарті освіти та чинній програмі з історії України для 11-річної школи. Програма охоплює–зміст шкільного курсу історії України від найдавніших часів до сьогодення і складається з 31 теми.

Вступне випробування з конкурсного предмета «Історія України» на здобуття ступеня «Бакалавр» на основі повної загальної середньої освіти передбачає перевірку сформованих знань про основні політичні, соціально-економічні, культурні події і процеси минулого, діяльність видатних діячів української історії, пам'яток архітектури, мистецтва, культури України, а також загальнопредметних історичних умінь:

- визначати хронологічні межі соціально-економічних і політичних подій, їхню послідовність та синхронність, вказувати історичні дати, періоди найважливіших подій і процесів, встановлювати хронологічну відповідність між явищами, процесами й подіями та періодами і епохами;

- локалізувати історико-географічні об'єкти та історичні факти, події, явища і процеси на карті;

- працювати з історичними документами різного змісту, встановлювати відповідність між змістом фрагмента документа та певною епохою, визначати основні ідеї, які він висвітлює, аналізувати зміст тексту;

- визначати істотні характерні риси, етапи, складові подій, явищ і процесів минулого, характеризувати діяльність видатних історичних постатей; давати визначення історичних понять і термінів, пояснювати доречність їхнього вживання;

- розпізнавати найвидатніші історико-культурні пам'ятки, визначати архітектурно-стильові та мистецько-стильові відмінності пам'яток різних періодів історії України, описувати й розкривати їхнє значення в українській історико-культурній спадщині;

- пояснювати й аналізувати історичні факти, групувати (класифікувати) їх за вказаною ознакою, визначати причини та наслідки подій і явищ, встановлювати відповідність між окремими фактами й типовими загальними явищами;

- формулювати версії та оцінки історичного руху і розвитку, визначати найважливіші зміни і значення подій, що відбувалися в житті України й людства.

Програма має вигляд таблиці, яка складається з двох частин. У лівій – викладено зміст історичного матеріалу, в якому виокремлено факти, дати, персоналії, поняття й терміни. Це – мінімум, з якого вступники повинні мати певні знання та уявлення. Абитурієнт має розпізнавати історичні персоналії за портретними рисами (живописними портретами, фотографіями тощо), характеризувати діяльність особистості, оцінювати її вплив на хід історичних подій.

Абитурієнти мають знати визначення термінів і понять та оперувати ними, співвідносити з діяльністю певних історичних діячів, політичних сил, епохою тощо.

У правій частині програми вказані основні предметні вміння та навички, якими мають володіти абитурієнти: хронологічні, просторові, інформаційні, мовленнєві, логічні, ціннісні тощо.

Невід'ємною складовою програми з історії України є перелік пам'яток архітектури, культури та образотворчого мистецтва, обов'язкових для розпізнавання абитурієнтами.

Допуск вступників до вступного випробування здійснюється за умови наявності відповідного аркуша результатів вступних випробувань та документа, який засвідчує особу (паспорт, приписне свідоцтво тощо).

Вступні випробування проводяться згідно з розкладом, складеним приймальною комісією РДГУ.

Абітурієнт отримує тільки один комплект тестових екзаменаційних завдань; заміна завдань не дозволяється.

Вступник має право звернутися до екзаменаторів з проханням щодо уточнення умов завдань.

Запис відповіді на екзаменаційні тестові завдання здійснюється у бланку відповідей, на якому ставиться підпис вступника та членів предметної екзаменаційної комісії.

Вступники, які не з'явилися на вступне випробування без поважних причин у визначений розкладом час, до участі у подальших випробуваннях та в конкурсі не допускаються. За наявності поважних причин, підтверджених документально, вступники можуть бути допущені до пропущеного вступного випробування (випробувань) з дозволу відповідального секретаря приймальної комісії в межах встановлених термінів та розкладу вступних випробувань.

Перескладання вступних випробувань не дозволяється.

Оцінювання відповіді вступників на вступному іспиті здійснюється членами предметної комісії, призначеної згідно з наказом ректора. Підставою для формування оцінки є правильність, логічність, глибина відповіді.

Час виконання тестових завдань – 150 хвилин (встановлений комісією відповідно до нормативів ЗНО).

Пакет тестових завдань складається з двох частин: Частина 1 «Історія України XX – початку XXI ст.» містить 30 завдань різних форм; Частина 2 «Історія України від найдавніших часів до кінця XIX ст.» містить 30 завдань різних форм. Загальна кількість Пакету тестових завдань – 60.

Відповіді на завдання потрібно позначити і записати чітко, згідно до кожної форми завдань. Результат буде залежати від загальної кількості правильних відповідей.

Максимальна кількість балів яку можна набрати правильно виконавши всі тестові завдання вступного випробування з історії України – 94.

Рейтингова оцінка визначається за 200-бальною шкалою.

ЗМІСТ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ¹

1. ВСТУП ДО ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Зміст історичного матеріалу

Факти:

Історія України як наука. Загальна періодизація. Джерела з історії України.

Поняття та терміни:

«історія», «періодизація», «хронологія», «лінія часу», «історичні джерела», «археологія», «еволюція», «цивілізація»

Основні предметні вміння та навички

Розпізнавати на картосхемі територіальні межі України.

Характеризувати основні джерела історії України.

Визначати основні періоди історії України

2. СТАРОДАВНЯ ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Зміст історичного матеріалу

Факти:

Поява та розселення людей на території України. Поширення землеробства й скотарства на землях України. Трипільська культура. Кочовики за раннього залізного віку. Заснування античних міст-колоній у Північному Причорномор'ї та Криму. Велике переселення народів. Перші писемні згадки про давніх слов'ян (венедів, антів, склавинів). Велике розселення слов'ян.

Дати:

IV – середина III тис. до н. е. – розселення племен трипільської культури на території України;

VIII–VI ст. до н. е. – Велике грецька колонізація;

IV–VI ст. – Велике переселення народів;

V–VII ст. – Велике розселення слов'ян.

Поняття та терміни:

«археологічна культура», «палеоліт», «мезоліт», «неоліт», «неолітична революція», «енеоліт», «бронзовий вік», «ранній залізний вік», «привласнювальне господарство», «відтворювальне господарство», «колонізація», «кочовики», «курган

Основні предметні вміння та навички

Розпізнавати на картосхемі місця основних стоянок людей кам'яного віку на теренах сучасної України (Королеве, Киїк-Коба, Кирилівка, Межиріч, Мізин); території розселення трипільців, кіммерійців, скіфів і сарматів, місцерозташування античних міст-колоній Північного Причорномор'я та Криму (Тіра, Ольвія, Пантікапей, Херсонес), Боспорське царство, напрямки розселення слов'ян під час Великого переселення народів.

Характеризувати суспільне, господарське та духовне життя носіїв трипільської культури, кіммерійців, скіфів, сарматів, населення міст-колоній Північного Причорномор'я та Криму, давніх слов'ян.

Визначати основні риси археологічних періодів, неолітичної революції, причини та наслідки занепаду Великої Скіфії, особливості грецької колонізації Північного Причорномор'я та Криму.

Пояснювати у чому наслідки та значення Великої грецької колонізації, Великого переселення народів та Великого розселення слов'ян для розвитку українських земель

3. КИЇВСЬКА ДЕРЖАВА

Зміст історичного матеріалу

Факти:

Розселення східнослов'янських племінних союзів (поляни, древляни, сіверяни, волиняни, уличі, тиверці, білі хорвати). Руська земля (Куявія). Утворення Київської держави (Русі-України). Внутрішньо- та зовнішньополітична діяльність князів/княгині: Олега, Ігоря, Ольги, Святослава. Князювання Володимира Великого та Ярослава

Основні предметні вміння та навички

Розпізнавати на картосхемі території розселення східнослов'янських племінних союзів у VIII–IX ст., шлях «із варягів у греки», шлях полюддя, походи князів на Константинополь, походи князя Святослава, територіальні межі Київської Русі за Олега та Ярослава Мудрого; Київське, Чернігівське, Переяславське,

¹ Програма ЗНО з історії України / Український центр оцінюванн // URL: <http://testportal.gov.ua/progist/>

Мудрого. Запровадження християнства як державної релігії. «Руська правда». Правління Ярославичів (Ізяслав, Святослав, Всеволод). Князування Володимира Мономаха та його сина Мстислава Великого в Києві. Боротьба з половецькою загрозою. Роздробленість Київської держави. Розвиток суспільно-політичного та господарського життя Київської держави (Русі-України). Архітектура (Десятинна церква, Софійський собор, Спасо-Преображенський собор). Поширення писемності. Розвиток культури й освіти Київської Русі.

Дати:

860 р. – похід Аскольда на Константинополь, укладення першого відомого договору Русі з Візантією;

907, 911, 941, 943–944 рр. – походи князів на Константинополь;

882 р. – об'єднання північних (Славія) та південних руських (Куявія) земель Олегом;

988 р. – запровадження християнства як державної релігії;

989 р. – заснування першої школи в Києві

1019–1054 рр. – князування Ярослава Мудрого в Києві.

1036 р. – розгром печенігів князем Ярославом Мудрим.

1056–1057 рр. – створення Остромирового Євангелія;

1097 р. – Любецький з'їзд (снем) князів;

1113 р. – укладення «Повісті минулих літ»; початок правління Володимира Мономаха в Києві;

1187 р. – перша згадка назви «Україна» в писемних джерелах; створення «Слова о полку Ігоревім».

Персоналії: Аскольд, Олег, Ігор, Ольга, Святослав, Володимир Великий, Ярослав Мудрий, Володимир Мономах, Ярослав Осмомисл, літописець Нестор, митрополит Іларіон, іконописець Алімпій, лікар Агапіт.

Поняття та терміни:

«племінний союз», «князь», «полюддя», «язичництво», «християнство», «шлюбна дипломатія», «Червенські міста», «політична роздробленість», «віче», «вотчинне землеволодіння», «бояри», «смерди», «ізгої», «закупи», «ікони», «мозаїка», «фреска», «книжкова мініатюра», «билини», «літопис».

Галицьке, Волинське князівства за доби роздробленості (XII ст.).

Характеризувати розвиток політичного, соціального і господарського життя Київської Русі; внутрішню та зовнішню політику Аскольда, Олега, Ігоря, Ольги, Святослава, Володимира Великого та Ярослава Мудрого, Володимира Мономаха, його сина Мстислава; розвиток Київського, Чернігівського, Переяславського, Галицького і Волинського князівств за доби роздробленості.

Пояснювати, у чому полягає значення та наслідки внутрішньо- та зовнішньополітичної діяльності князів, Любецького з'їзду князів, причини та сутність політичної роздробленості Київської держави (Русі-України).

Визначати передумови та історичне значення запровадження християнства як державної релігії, етапи розвитку Київської держави (Русі-України), наслідки походів князів, суть роздробленості

4. Галицько-Волинська держава. Монгольська навала

Зміст історичного матеріалу

Факти:

Об'єднання Галицького та Волинського князівств.

Основні предметні вміння та навички

Розпізнавати на картосхемі Галицько-Волинську державу за правління Романа

Князювання Данила Романовича. Монгольська навала на південно-західні землі Русі. Галицько-Волинська держава за нащадків Данила Романовича.

Розвиток суспільно-політичного та господарського життя. Культура Галицько-Волинської держави.

Дати:

1199 р. – утворення Галицько-Волинської держави;

1223 р. – битва на р. Калка;

1238–1264 рр. – правління Данила Романовича;

1240 р. – захоплення Києва монголами;

1340 р. – припинення існування Галицько-Волинської держави.

Персоналії:

Роман Мстиславович, Данило Романович, Лев Данилович, Юрій I Львович, Юрій II Болеслав.

Поняття та терміни:

«ярлик», «баскак»

Мстиславича та Данила Романовича; напрямки походів монголів на південно-західні землі Русі.

Характеризувати розвиток політичного, соціального і господарського життя Галицько-Волинської держави, внутрішню та зовнішню політику Данила Романовича, Лева Даниловича, Юрія I Львовича, Юрія II Болеслава, залежність українських князівств від Золотої Орди, наслідки золотоординського панування.

Пояснювати особливості процесу формування та значення утворення Галицько-Волинської держави

Визначати передумови та історичне значення утворення, наслідки Галицько-Волинської держави, монгольської навали.

5. ЛИТОВСЬКО-РУСЬКА ДЕРЖАВА.

УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ ВЕЛИКОГО КНЯЗІВСТВА ЛИТОВСЬКОГО ТА ІНШИХ ДЕРЖАВ (У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XIV – ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XVI СТ.)

Зміст історичного матеріалу

Факти:

Боротьба Польщі та Литви за Галицько-Волинську спадщину. Входження українських земель до складу інших держав (Угорське королівство, Молдавське князівство, Османська імперія, Московське царство). Кревська унія. «Велике князівство Руське». Остаточна ліквідація Київського та Волинського удільних князівств. Утворення Кримського ханства. Перехід кримських ханів у васальну залежність від Османської імперії. Виникнення українського козацтва. Соціально-економічне життя. Розвиток культури та освіти.

Дати:

1362 р. – битва на р. Сині Води;

1385 р. – укладення Кревської унії;

1410 р. – Грюнвальдська битва;

40 роки XV ст. – утворення Кримського ханства;

1478 р. – визнання Кримським ханством васальної залежності від Османської імперії

1489 р. – перша згадка про українських козаків у писемних джерелах;

1514 р. – битва під Оршею.

Персоналії:

Ольгерд, Вітовт, Свидригайло, Хаджі-Гірей, Костянтин Іванович Острозький, Юрій Дрогобич, брати Коріатовичі.

Поняття та терміни:

«шляхта», «магдебурзьке право», «магістрат»,

Основні предметні вміння та навички

Розпізнавати на картосхемі українські землі у складі різних держав; територію Кримського ханства.

Характеризувати політичне становище українських земель у складі Великого князівства Литовського до і після Кревської унії, соціально-економічний розвиток українських земель, становище суспільних верств, здобутки в галузі освіти та культури.

Визначати особливості суспільно-політичного життя українських земель у складі Великого князівства Литовського, причини та наслідки Кревської унії, причини виникнення українського козацтва.

Пояснювати особливості перебування українських земель у складі інших держав

«цехи», «Дике поле», «козак», «Шипинська земля»

6. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ (ДРУГА ПОЛОВИНА XVI СТ.)

Зміст історичного матеріалу

Факти:

Люблінська унія та її вплив на українські землі. Зміни в соціальній структурі українського суспільства. Виникнення Запорозької Січі. Повстання 1590-х років. (К. Косинського та С. Наливайка). Братський рух. Утворення греко-католицької церкви. Розвиток культури й освіти.

Дати:

1556–1561 рр. – створення Пересопницького Євангелія;

1556 р. – заснування князем Д. Вишневецьким на о. Мала Хортиця першої відомої Січі;

1569 р. – Люблінська унія. Утворення Речі Посполитої;

1586 р. – утворення першої братської (слов'яно-греко-латинської) школи у Львові;

1596 р. – Берестейська церковна унія. Утворення греко-католицької церкви.

Персоналії:

Василь-Костянтин Острозький, Дмитро Вишневецький, Герасим Смотрицький, Іван Федоров.

Поняття та терміни:

«воєводство», «українська шляхта», «українське козацтво», «реєстрове козацтво», «Запорозька Січ», «старшина», «клейноди», «греко-католицька церква», «братство», «полемічна література»

Основні предметні вміння та навички

Розпізнавати на картосхемі територіальні зміни, що відбулися внаслідок Люблінської унії, польські воєводства на українських землях та їхні центри.

Характеризувати соціальну структуру українського суспільства, становище різних верств населення українського суспільства XVI ст., суспільно-політичні зміни, які відбулися на українських землях внаслідок Люблінської унії, здобутки в галузі освіти та культури; військово-політичну організацію козацтва; становище православної церкви, діяльність видатних діячів періоду, православних братств.

Визначати причини та наслідки Люблінської та Берестейської уній, перших козацьких повстань

7. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В СКЛАДІ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ (ПЕРША ПОЛОВИНА XVII СТ.)

Зміст історичного матеріалу

Факти:

Зміни в соціально-економічному житті. Відновлення церковної православної ієрархії 1620 р. Розвиток культури та освіти. Морські походи козаків. Участь українського козацтва у війнах Речі Посполитої проти Московського царства і Османської імперії. Козацькі повстання 1620–1630-х рр. «Ординація Війська Запорозького...»

Дати:

1618 р. – похід козаків під проводом гетьмана П. Конашевича-Сагайдачного на Москву;

1621 р. – Хотинська битва;

1625 р. – Куруківська угода;

1632 р. – «Пункти для заспокоєння руського народу», утворення Києво-Могилянської колегії;

1637–1638 рр. – повстання під проводом Павла Павлюка, Якова Острянина, Дмитра Гуні.

Основні предметні вміння та навички

Розпізнавати на картосхемі українські землі у складі різних держав; воєводства Речі Посполитої на українських землях.

Характеризувати соціально-економічне та політичне становище в українських землях, становище православної та греко-католицької церков.

Визначати наслідки «доби героїчних походів козацтва» перших десятиліть XVII ст., козацьких повстань 1620–1630-х рр.

Персоналії:

Марко Жмайло, Тарас Трясило, Іван Сулима, Петро Конашевич-Сагайдачний, Михайло Дорошенко, Йов Борецький, Михайло Рогоза, Петро Могила, Іван Вишенський.

Поняття та терміни:

«панщина», «фільварки», «Золотий спокій»

8. НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНА ВІЙНА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ПІД ПРОВОДОМ Б.ХМЕЛЬНИЦЬКОГО СЕРЕДИНИ XVII СТ.

Зміст історичного матеріалу**Факти:**

Національно-визвольна війна українського народу. Зміни в суспільно-політичному житті. Утворення української козацької держави – Війська Запорозького. Зовнішньополітична діяльність уряду Б. Хмельницького.

Дати:

1648 р. – Жовтоводська, Корсунська та Пилявецька битви;

1649 р. – Зборівська битва. Зборівський договір;

1651 р. – Берестецька битва. Білоцерківський договір;

1652 р. – Батозька битва;

1653 р. – битва під Жванцем;

1654 р. – Переяславська рада; українсько-московський договір («Березневі статті»);

1656 р. – московсько-польське Віленське перемир'я.

Персоналії:

Богдан Хмельницький, Іван Богун, Тиміш Хмельницький.

Поняття та терміни:

«Національно-визвольна війна», «Військо Запорозьке», «Гетьманщина», «покозачення»

Основні предметні вміння та навички

Розпізнавати на картосхемі територіальні зміни, що відбулися внаслідок Національно-визвольної війни, територію української козацької держави за Зборівським і Білоцерківським договорами, місця основних подій війни.

Характеризувати відносини Війська Запорозького з Польщею, Кримським ханством, Молдовою, Московією, Швецією та Трансільванією; умови мирних угод українців з польським урядом, українсько-московського договору 1654 р.

Визначати причини та наслідки Національно-визвольної війни, місце Гетьманщини в міжнародних відносинах тогочасної Європи.

Пояснювати, у чому наслідки й значення найважливіших битв війни та договорів у розгортанні національно-визвольної боротьби

9. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ НАПРИКІНЦІ 50-х – у 80-ті рр. XVII СТ.

Зміст історичного матеріалу**Факти:**

Гетьманування І. Виговського, Ю. Хмельницького. Поділ Гетьманщини. Гетьманування П. Тетері, І. Брюховецького, П. Дорошенка, Д. Многогрішного, І. Самойловича. Занепад Правобережжя. Запорозька Січ у складі Гетьманщини. Адміністративно-територіальний устрій Слобідської України.

Дати:

1658 р. – Гадяцький договір;

1659 р. – Конотопська битва;

1667 р. – Андрусівське перемир'я;

1669 р. – Корсунська угода, визнання Гетьманщиною протекторату Османської імперії;

Основні предметні вміння та навички

Розпізнавати на картосхемі території, підвладні гетьманам Лівобережної та Правобережної України; території, що перебували під контролем Московського царства, Османської імперії, Польщі.

Характеризувати зовнішню та внутрішню політику гетьманів, зміст політичних угод того часу, що стосувалися українських земель, особливості господарського та церковного життя.

Визначати причини та наслідки Руїни; укладення гетьманськими урядами угод з державами-сусідами, найважливіших угод між іноземними державами, що

1681 р. – Бахчисарайський мирний договір;
1686 р. – «Вічний мир» між Московським царством і Річчю Посполитою.

Персоналії:

Іван Виговський, Петро Тетеря, Петро Дорошенко, Іван Брюховецький, Іван Сірко, Юрій Хмельницький, Дем'ян Многогрішний, Іван Самойлович.

Поняття та терміни:

«Руїна», «Великий згін»

стосувалися українських земель; особливості адміністративно-політичного устрою Слобідської України та Лівобережної Гетьманщини

10. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ НАПРИКІНЦІ XVII – У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XVIII СТ.

Зміст історичного матеріалу

Факти:

Гетьманування І. Мазепи. Північна війна і Україна. Повстання під проводом С. Палія (1702–1704 рр.). Гетьманування І. Скоропадського, Д. Апостола. Обмеження автономії Гетьманщини. «Правління Гетьманського уряду» (1734–1750 рр.). Розвиток культури та освіти. Києво-Могилянська академія

Дати

1708 р. – українсько-шведський союз, зруйнування Батурина

1709 р. – зруйнування російськими військами Чортомлицької Січі; Полтавська битва;

1710 р. – Конституція Пилипа Орлика;

1713 р. – ліквідація козацтва на Правобережній Україні;

1734 р. – заснування Нової (Підпільненської) Січі.

Персоналії:

Іван Мазепа, Кость Гордієнко, Іван Скоропадський, Павло Полуботок, Данило Апостол, Пилип Орлик, Феофан Прокопович.

Поняття та терміни:

«Конституція», «Малоросія», «Малоросійська колегія», «козацьке бароко», «козацькі літописи»

Основні предметні вміння та навички

Розпізнавати на картосхемі українські землі, у складі різних держав; території, підвладні гетьманам Лівобережної України, події Північної війни на території України.

Характеризувати внутрішню та зовнішню політику гетьманів, діяльність Першої Малоросійської колегії, «Правління Гетьманського уряду»; зміст основних положень Конституції Пилипа Орлика.

Визначати причини укладення українсько-шведського союзу в роки Північної війни; наслідки Полтавської битви для українських земель

11. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XVIII СТ.

Зміст історичного матеріалу

Факти:

Гетьманування К. Розумовського. Діяльність Другої Малоросійської колегії. Скасування козацького устрою на Слобожанщині. Ліквідація Запорозької Січі. Ліквідація автономного устрою Гетьманщини. Заселення Південної України. Гайдамацький та опришківський рухи. Зміни в політичному становищі Правобережної України та західноукраїнських земель після поділів Речі Посполитої (1772, 1793, 1795 рр.). Реформи Марії Терезії та Йосифа II та українські землі. Розвиток культури, науки, освіти.

Основні предметні вміння та навички

Розпізнавати на картосхемі українські землі у складі різних держав; територіальні зміни, що відбулися на українських землях унаслідок поділів Речі Посполитої, російсько-турецьких війн (1768–1774, 1787–1791 рр.), ліквідації Кримського ханства (1783), території охоплені гайдамацьким і опришківським рухами, Коліївщиною.

Характеризувати основні напрями політики Російської імперії щодо України, особливості гайдамацького та

Дати:

1764 р. – остаточна ліквідація гетьманства;

1768 р. – Коліївщина;

1775 р. – остаточна ліквідація Запорозької Січі;

1780–1782 рр. – ліквідація особистої залежності селян в Австрійській імперії;

1783 р. – закріпачення селян Лівобережної та Слобідської України.

Персоналії:

Кирило Розумовський, Петро Калнишевський, Олекса Довбуш, Максим Залізняк, Іван Гонга, Григорій Сковорода, Артем Ведель, Максим Березовський, Дмитро Бортнянський, Степан Ковнір, Іван Григорович-Барський.

Поняття та терміни:

«Нова (Підпільненська) Січ», «паланка», «зимівник», «Задунайська Січ», «Коліївщина»

опришківського рухів, територіально-адміністративний устрій та господарське життя Нової (Підпільненської) Січі, політику Австрійської імперії щодо західноукраїнських земель.

Визначати причини та наслідки гайдамацького й опришківського рухів, скасування гетьманства, ліквідації Запорозької Січі, поділів Речі Посполитої, приєднання земель Правобережної України та Кримського ханства до Росії.

Пояснювати значення Запорозької Січі та Гетьманщини в історії України

12. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ НАПРИКІНЦІ XVIII – У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XIX СТ.

Зміст історичного матеріалу**Факти:**

Адміністративно-територіальний поділ українських земель у складі Російської імперії. Початок українського національного відродження. Кирило-Мефодіївського братство. Поширення в Україні російського та польського суспільних рухів. Початок промислового перевороту.

Дати:

1798 р. – видання «Енеїди» Івана Котляревського;

1828 р. – ліквідація Задунайської Січі;

грудень 1825 – січень 1826 рр. – повстання Чернігівського полку;

1830–1831 рр. – польське визвольне повстання;

1840 р. – перше видання «Кобзаря» Т. Шевченка;

1846–1847 рр. – діяльність Кирило-Мефодіївського братства.

Персоналії:

Йосип Гладкий, Микола Гулак, Іван Котляревський, Микола Костомаров, Пантелеймон Куліш, Тарас Шевченко, Устим Кармалюк.

Поняття та терміни:

«промисловий переворот», «нація», «національне відродження», «національна ідея», «масонство», «декабристи»

Основні предметні вміння та навички

Розпізнавати на картосхемі адміністративно-територіальний устрій українських земель у складі Російської імперії, територіальні зміни, що відбулися внаслідок російсько-турецьких війн (1806–1812).

Характеризувати політику Російської імперії щодо України економічний розвиток і соціальні відносини, початок національного відродження, поширення на Україну російського та польського суспільних рухів, програмні засади, документи та діяльність Кирило-Мефодіївського братства,

Визначати причини, значення національного відродження, діяльності Кирило-Мефодіївського братства

13. ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В СКЛАДІ АВСТРІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ НАПРИКІНЦІ XVIII – У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XIX СТ.

Зміст історичного матеріалу**Факти:**

Адміністративно-територіальний поділ західноукраїнських земель. Початок національного

Основні предметні вміння та навички

Розпізнавати на картосхемі українські землі у складі Австрійської імперії.

Характеризувати перебіг українського

відродження. Діяльність «Руської трійці». Альманах «Русалка Дністровая». Західноукраїнські землі в європейській революції 1848–1849 рр. Діяльність Головної руської ради (1848–1851 рр.). Перший досвід парламентської діяльності.

Дати:

1816 рр. – створення освітнього товариства галицьких греко-католицьких священників

1833–1837 рр. – діяльність «Руської трійці»;

1848 р. – скасування панщини в Галичині; видання першої україномовної газети «Зоря Галицька».

Персоналії:

Олександр Духнович, Маркіян Шашкевич, Іван Вагилевич, Яків Головацький, Василь Подолинський, Лук'ян Кобилиця.

Поняття та терміни:

«будителі», «революція», «Весна народів»

національного руху під час революції 1848–1849 рр. в Австрійській імперії; політику Австрійської імперії щодо західноукраїнських земель, її наслідки; початок національного відродження, форми соціального протесту населення.

Визначати наслідки, значення подій 1848–1849 рр., причини та значення антикріпосницького руху в західноукраїнських землях

14. КУЛЬТУРА УКРАЇНИ КІНЦЯ XVIII – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XIX СТ.

Зміст історичного матеріалу

Факти:

Розвиток освіти, науки, літератури, мистецтва, архітектури. «Історія русів». Галицько-руська матиця. Собор руських вчених.

Дати:

1805 р. – відкриття університету в Харкові;

1834 р. – відкриття університету в Києві.

1839 р. – ліквідація царською владою греко-католицької церкви на Правобережжі.

Персоналії:

Петро Гулак-Артемівський, Григорій Квітка-Основ'яненко, Михайло Максимович, Михайло Остроградський, Василь Каразін.

Поняття та терміни:

«романтизм», «класицизм»

Основні предметні вміння та навички

Характеризувати основні явища і процеси розвитку культури, творчі здобутки видатних вітчизняних науковців та митців.

Визначати умови та особливості розвитку культури кінця XVIII – першої половини XIX ст., причини культурних зрушень у першій половині XIX ст.

15. НАДДНІПРЯНСЬКА УКРАЇНА В ДРУГІЙ ПОЛОВИНИ XIX СТ.

Зміст історичного матеріалу

Факти:

Події Кримської війни 1853–1856 рр. на українських землях. Реформи 1860–1870-х роках і процеси модернізації в Україні. Українські підприємці. Політика російського царизму щодо України. Розвиток громадівського руху. Журнал «Основа». Діяльність «Південно-Західного відділу Російського географічного товариства» (1873–1876 рр.). Братство тарасівців.

Дати:

19 лютого 1861 рр. – царський маніфест про скасування кріпосного права в Російській імперії;

1863 рр. – Валуєвський циркуляр;

1863–1864 рр. – польське національно-визвольне

Основні предметні вміння та навички

Розпізнавати на картосхемі події Кримської війни на українських землях.

Характеризувати основний зміст реформ 1860–1870-х рр., та особливості їх проведення на українських землях, зміни в соціальному складі населення в другій половині XIX ст., процеси модернізації; національний рух на українських землях у складі Російської імперії, національну політику Росії, основні погляди та напрями діяльності громадівців.

Визначати наслідки Кримської війни для України, реформ 1860–70-х рр., Валуєвського циркуляру та Емського указу

повстання;

1876 р. – Емський указ.

Персоналії:

Володимир Антонович, Михайло Драгоманов, Борис Грінченко, Павло Чубинський.

Поняття та терміни:

«Київська козаччина», «земства», «громадівський рух», «народники».

16. ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ АВСТРІЙСЬКОЇ (АВСТРО-УГОРСЬКОЇ) ІМПЕРІЇ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ СТ.

Зміст історичного матеріалу

Факти:

Політика австрійського уряду щодо західноукраїнських земель. Розвиток кооперативного руху. Трудова еміграція. Політизація національного руху та утворення перших політичних партій. Діяльність культурно-освітнього товариства «Просвіта».

Дати:

1868 р. – створення у Львові товариства «Просвіта»;

1873 р. – створення у Львові Літературного товариства ім. Т. Шевченка (**від 1892 р.** – Наукове товариство ім. Т. Шевченка);

1890 р. – створення Русько-української радикальної партії;

1899 р. – створення Української Національно-демократичної партії та Української соціал-демократичної партії.

Персоналії:

Іван Франко, Юліан Бачинський, Василь Нагірний.

Поняття та терміни:

«трудова міграція», «партія», «українофіли», «москвофіли», «народовці», «радикали», «нова ера»

Основні предметні вміння та навички

Характеризувати особливості соціально-економічного розвитку західноукраїнських земель у другій половині ХІХ ст., зміни в соціальному складі населення, основні течії суспільно-політичного руху (москвофіли та народовці); діяльність «Просвіт» та Наукового товариства ім. Т. Шевченка, процес утворення українських політичних партій у Галичині.

Визначати причини та наслідки трудової еміграції українців, зародження кооперативного руху; особливості українського національного руху, напрями діяльності та здобутки провідних діячів західноукраїнських земель у національному русі другої половини ХІХ ст.

17. КУЛЬТУРА УКРАЇНИ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.

Зміст історичного матеріалу

Факти:

Піднесення української культури. Розвиток освіти, науки, літератури, музичного, образотворчого, театрального мистецтва. Українські підприємці-благодійники.

Дати:

1865 р. – відкриття Новоросійського університету;

1875 р. – відкриття Чернівецького університету.

Персоналії:

Сергій Васильківський, Семен Гулак-Артемівський, Данило Заболотний, Марія Заньковецька, Ілля Мечников, Агатангел Кримський, Леся Українка, Іван Карпенко-Карий, Марко Кропивницький,

Основні предметні вміння та навички

Характеризувати основні культурні явища, процеси другої половини ХІХ – початку ХХ ст., розвиток освіти, науки, літератури, образотворчого, музичного мистецтва, архітектури, процес становлення професійного театру, діяльність меценатів та їхній вплив на розвиток культури.

Визначати умови розвитку культури в другій половині ХІХ – на початку ХХ ст., творчі здобутки видатних вітчизняних науковців та митців

Микола Лисенко, Микола Пимоненко, Микола Леонтович, Микола Садовський, Соломія Крушельницька, Дмитро Яворницький, Микола Терещенко, Богдан Ханенко.

Поняття та терміни:

«меценат», «професійний театр», «реалізм», «модернізм»

18. НАДДНІПРЯНСЬКА УКРАЇНА В 1900-1914 РР.

Зміст історичного матеріалу

Факти:

Утворення монополістичних об'єднань в Україні. Консолідація української нації. Створення політичних партій Наддніпрянщини. Самостійницька й автономістська течії в національному русі. Події революції 1905–1907 рр. в Україні. Діяльність українських парламентських громад в I та II Державних Думах. Діяльність «Просвіти». Посилення національного гніту в 1907–1914 рр. Земельна реформа П.Столипіна та її вплив на Україну.

Дати:

1900 р. – створення Революційної української партії (РУП), першої політичної партії Наддніпрянської України;

1908 р. – створення Товариства українських поступовців (ТУП);

1911–1913 рр. – «справа Бейліса».

Персоналії:

Євген Чикаленко, Микола Міхновський, Ілля Шраг.

Поняття та терміни:

«монополія», «хутір», «відруб», «чорносотенці», «страйк»

Основні предметні вміння та навички

Характеризувати

особливості економічного та соціального розвитку (процес монополізації, розвиток сільського господарства, процес утворення українських політичних партій, розвиток самостійницької і автономістської течій в національному русі), національно-визвольний рух України в роки російської революції 1905–1907 рр., діяльність українських парламентських громад в I та II Державних Думах Росії, особливості проведення Столипінської аграрної реформи, особливості її запровадження в Україні.

Визначати основні тенденції політичного, соціально-економічного розвитку українських земель у складі Російської імперії на початку XX ст., причини та наслідки посилення національного гніту в 1907–1914 рр.

19. ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ АВСТРО-УГОРСЬКОЇ ІМПЕРІЇ У 1900-1914 РР.

Зміст історичного матеріалу

Факти:

Становище промисловості та сільського господарства. Радикалізація українського політичного руху. Вплив греко-католицької церкви на піднесення національної свідомості населення західноукраїнських земель.

Дати:

1900 р. – обрання А. Шептицького митрополитом греко-католицької церкви;

1907 р. – впровадження в Австро-Угорській імперії загального виборчого права для чоловіків.

Персоналії:

Андрей Шептицький, Іван Боберський, Кирило Трильовський

Поняття та терміни:

Основні предметні вміння та навички

Характеризувати

економіку західноукраїнських земель у складі Австро-Угорської імперії, розвиток кооперативного руху, діяльність політичних партій, національних і спортивно-фізкультурних організацій «Сокіл», «Січ», «Пласт».

Визначати причини активізації політичного руху на початку XX ст., його результати, роль А. Шептицького в піднесенні національного життя

«Народне віче»

20. УКРАЇНА В ПЕРШІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНІ

Зміст історичного матеріалу

Факти:

Позиції українських політичних сил Наддніпрянської України та західноукраїнських земель щодо війни. Перебіг воєнних дій на українських землях. Діяльність австрійської та російської адміністрацій у Галичині та Буковині. Українські січові стрільці (УСС).

Дати:

серпень 1914 р. – утворення Головної української ради, формування легіону Українських січових стрільців, створення Союзу визволення України.

1914 р. – Галицька битва;

1915 р. – утворення Загальної української ради;

1916 р. – Брусилівський прорив.

Персоналії:

Кость Левицький, Василь Вишиваний, Дмитро Донцов.

Поняття та терміни:

«світова війна», «Галицько-Буковинське генерал-губернаторство»

Основні предметні вміння та навички

Розпізнавати на картосхемі військові події на території України в 1914–1917 рр., бойовий шлях Українських січових стрільців (УСС), Галицько-Буковинське генерал-губернаторство.

Характеризувати територіально-політичні плани ворогуючих держав щодо українських земель, позиції українських політичних сил щодо війни, політичне життя та соціально-економічне становище населення в роки війни.

Визначати політичні та соціально-економічні наслідки війни для українського суспільства

21. УКРАЇНЬСЬКА РЕВОЛЮЦІЯ

Зміст історичного матеріалу

Факти:

Революційні події в Україні в 1917 – на початку 1918 р. Українізація армії. Еволюція поглядів політичних сил України в питанні самовизначення українців. Універсали Української Центральної Ради (УЦР). Відносини УЦР з Тимчасовим урядом та більшовицькою Росією. Проголошення Української Народної Республіки (УНР). Проголошення радянської влади. Перша війна радянської Росії з УНР. Проголошення незалежності УНР.

Дати:

березень 1917 р. – утворення Української Центральної Ради;

квітень 1917 р. – Всеукраїнський Національний конгрес;

червень 1917 р. – I Універсал УЦР;

липень 1917 р. – II Універсал УЦР;

листопад 1917 р. – III Універсал УЦР;

22 (9) січня 1918 р. – IV Універсал УЦР, проголошення незалежності УНР;

січень 1918 р. – бій під Крутами.

Персоналії:

Михайло Грушевський, Володимир Винниченко, Сергій Єфремов.

Поняття та терміни:

Основні предметні вміння та навички

Розпізнавати на картосхемі територію Української Народної Республіки, згідно з III Універсалом УЦР; напрямки наступу більшовиків під час першої війни УНР з радянською Росією.

Характеризувати діяльність Української Центральної Ради, українських партій, політичних діячів; основні положення Універсалів УЦР; взаємовідносини УЦР з Тимчасовим урядом; боротьбу за владу в Києві в жовтні – листопаді 1917 р. Ультиматум Раднаркому.

Визначати причини Української революції, її характер; роль Всеукраїнських з'їздів рад у Києві та Харкові; причини та наслідки першої війни радянської Росії з УНР; здобутки і прорахунки УЦР в державотворчому процесі;

Пояснювати історичне значення Універсалів УЦР

«автономізація», «самостійники», «Універсали УЦР», «Генеральний Секретаріат», «Вільне козацтво», «Народний секретаріат»

22. УКРАЇНА В БОРОТЬБІ ЗА ЗБЕРЕЖЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ (1918–1921 РР.)

Зміст історичного матеріалу

Факти:

Брестський мирний договір між УНР та державами Четверного союзу. Конституція УНР. Гетьманський переворот. Українська Держава.

Утворення Західноукраїнської Народної Республіки (ЗУНР).

Українсько-польська війна 1918-1919 рр. Акт Злуки УНР та ЗУНР.

Прихід до влади Директорії. Друга радянсько-українська війна.

Окупація військами Антанти півдня України.

Повстання М. Григор'єва. Денікінський режим в Україні.

Більшовицький режим в Україні.

Ухвалення Конституції УСРР 1919 р. Перший

«Зимовий похід» Армії УНР. Варшавська угода між УНР та Польщею.

Польсько-радянська війна на території України.

Другий «Зимовий похід» Армії УНР.

Холодноярська республіка (1919-1922 рр.).

Холодноярська республіка (1919-1922 рр.).

Дати:

січень (лютий) 1918 р. – Брестський мирний договір між УНР та державами Четверного союзу;

29 квітня 1918 р. – державний переворот і прихід до влади П. Скоропадського;

1 листопада 1918 р. – «Листопадовий зрив» у Львові;

13 листопада 1918 р. – проголошення Західноукраїнської Народної Республіки;

листопад 1918 р. – Українська академія наук

14 листопада 1918 р. – утворення Директорії;

22 січня 1919 р. – проголошення Акта Злуки УНР та ЗУНР;

грудень 1919 – травень 1920 рр. – Перший «Зимовий похід» Армії УНР;

квітень 1920 р. – Варшавська угода;

березень 1921 р. – Ризький мирний договір;

листопад 1921 р. – Другий «Зимовий похід» Армії УНР.

Персоналії:

Павло Скоропадський, Євген Петрушевич,

Дмитро Вітовський, Симон Петлюра,

Нестор Махно, Матвій Григор'єв, Християн

Раковський, Михайло Омелянович-Павленко,

Юрій Тютюнник, Георгій Нарбут.

Поняття та терміни:

«Директорія», «соборність», «отаманщина»,

Основні предметні вміння та навички

Розпізнавати на картосхемі територію УНР за Брестським мирним договором; територію Української Держави П. Скоропадського; хід воєнних дій на території України в 1918–1921 рр.

Характеризувати внутрішню та зовнішню політику урядів гетьмана П. Скоропадського, Директорії УНР, ЗУНР, УСРР, зміст Варшавська угода між УНР та Польщею, Ризького мирного договору, культурне життя в Україні в 1918–1920 рр.

Визначати причини гетьманського перевороту та падіння режиму гетьмана П. Скоропадського;

особливості внутрішньої та зовнішнього становища УНР часів Директорії; причини та наслідки українсько-польської війни та підписання С. Петлюрою Варшавської угоди; причини поразки національно-визвольних змагань (національно-демократичної революції в Україні).

Пояснювати історичне значення відновлення української державності на східно- та західноукраїнських землях та об'єднання українських держав (Акт Злуки УНР та ЗУНР)

«воєнний комунізм», «Чортківська офензива», «Київська катастрофа»

23. УКРАЇНЬСЬКА СРР В УМОВАХ НОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ (1921–1929 РР.)

Зміст історичного матеріалу

Факти:

Голод у південних губерніях УСРР. Антицерковна кампанія. Неп в УСРР. Входження УСРР до складу СРСР. Політика «коренізації» в УСРР («українізація»). Кампанія з ліквідації неписьменності дорослих. Українське національне відродження 1920-х рр.

Дати:

1921–1923 рр. – голод в Україні;

1921 р. – утворення Української автокефальної православної церкви (УАПЦ);

1922 р. – входження УСРР до складу СРСР;

1923 р. – початок політики «коренізації» в УСРР;

1925 р. – проголошення курсу на індустріалізацію.

Персоналії:

Олександр Шумський, Микола Скрипник,
Михайло Волобуєв, Микола Хвильовий,
Лесь Курбас, Гнат Юра, Михайло Бойчук,
Олександр Довженко, Василь Липківський.

Поняття та терміни:

«неп», «безробіття», «трест», «індустріалізація», «коренізація», «автокефальна церква», «національні райони»

Основні предметні вміння та навички

Розпізнавати на картосхемі зміни в адміністративно-територіальному устрої УСРР у 1921–1929 рр.

Характеризувати складові непу, процес стабілізації економічного й соціального життя в Україні; національну, релігійну та церковну політику в Україні, «коренізації» та її наслідки, особливості розвитку української культури.

Визначати причини та наслідки вступу УСРР в СРСР; причини та особливості впровадження непу в Україні; «коренізації», її вплив на суспільство та українську культуру

24. УТВЕРДЖЕННЯ ТОТАЛІТАРНОГО РЕЖИМУ В 1929-1939 РР.

Зміст історичного матеріалу

Факти:

Форсована індустріалізація, насильницька колективізація, ідеологізація суспільного і культурного життя України. Культ особи. Масові репресії. Голодомор 1932-1933 рр. в Україні – геноцид Українського народу. Згорання українізації. Антицерковна кампанія.

Дати:

1928/1929–1932 рр. – перша п'ятирічка;

1928 р. – судовий процес у «Шахтинській справі»;

1929 р. – початок насильницької колективізації;

1930 р. – судовий процес у справі «Спілки визволення України» (СВУ);

1932–1933 рр. – Голодомор в Україні;

1934 р. – перенесення столиці УСРР з Харкова до Києва;

1937 р. – ухвалення Конституції УРСР;

1937–1938 рр. – «Великий терор».

Персоналії:

Станіслав Косіор, Лазар Каганович, Олександр Богомолець, Микола Стражеско, Володимир

Основні предметні вміння та навички

Розпізнавати на картосхемі основні індустріальні об'єкти, побудовані роки перших п'ятирічок, райони, що найбільш постраждали від Голодомору.

Характеризувати сутність політики форсованої індустріалізації та насильницької колективізації; взаємозв'язок між складовими політики сталінського тоталітарного режиму (індустріалізація, колективізація, «культурна революція», масові репресії); зміни в соціальній структурі населення, особливості культурного життя періоду.

Визначати причини, джерела фінансування та наслідки політики форсованої індустріалізації та колективізації, масових репресіями; причини та наслідки Голодомору 1932–1933 рр.

Пояснювати взаємозв'язок між економічними перетвореннями та структурними змінами в суспільстві,

Філатов, Юрій Кондратюк, Максим Рильський, Павло Тичина, Павло Вірський, Григорій Верьовка.

Поняття та терміни:

«тоталітарний режим», «п'ятирічка», «форсована індустріалізація», «стаханівський рух», «колективізація», «розкуркулення», «закон про п'ять колосків», «Голодомор», «чорна дошка», «розстріляне відродження», «ГУЛАГ», «паспортна система», «соціалістичний реалізм (соцреалізм)»

масовими репресіями.

25. ЗАХІДНА УКРАЇНА В 1921–1939 РР.

Зміст історичного матеріалу

Факти:

Соціально-економічний розвиток українських земель у складі Польщі, Румунії, Чехословаччини. Суспільно-політичні рухи, радикалізація політичного життя в 1930-х рр. Карпатська Україна.

Дати:

1920 р. – підписання Бессарабського протоколу, визнання країнами Антанти входження Бессарабії до складу Румунії;

1923 р. – визнання країнами Антанти входження Східної Галичини до складу Польщі; саморозпуск уряду ЗУНР;

1925 р. – утворення Українського національно-демократичного об'єднання (УНДО);

1929 р. – утворення Організації українських націоналістів (ОУН);

1930 р. – проведення польською владою акції «пацифікації»;

1938 р. – надання автономії Підкарпатській Русі у складі Чехо-Словаччини;

15 березня 1939 р. – проголошення незалежності Карпатської України.

Персоналії:

Євген Коновалець, Степан Бандера, Андрій Мельник, Василь Мудрий, Августин Волошин.

Поняття та терміни:

«осадництво», «пацифікація», «русинство», «Таємний університет», «політична еміграція»

Основні предметні вміння та навички

Розпізнавати на картосхемі українські землі у складі Польщі, Румунії, Чехословаччини, територіальні межі Карпатської України.

Характеризувати вплив міжнародної ситуації 1920–1930-х рр. на політику урядів Польщі, Румунії, Чехословаччини в українських землях, стан економіки, життя населення, освіти та культури, різні течії національного руху, діяльність політичних партій західноукраїнських земель у 1930-х рр.

Визначати причини розподіл українських земель між іншими державами у 1920–1930-ті рр. та їх наслідки для суспільства; причини і наслідки діяльності політичних сил

26. УКРАЇНА ПІД ЧАС ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (1939–1945 РР.)

Зміст історичного матеріалу

Факти:

Початок Другої світової війни. Приєднання Західної України, Південної та Північної Бессарабії та Північної Буковини до УРСР. Напад нацистської Німеччини та її союзників на СРСР. Оборона Києва, Одеси, Севастополя. Поразки

Основні предметні вміння та навички

Розпізнавати на картосхемі українські землі, приєднані до УРСР 1939-1940 рр.; основні події, пов'язані з початком та завершенням вигнання з України нацистських загарбників та їх союзників; окупаційні зони, на які була поділена

Червоної армії. Нацистський окупаційний режим. Голокост. Радянський партизанський рух. Діяльність ОУН. Утворення УПА. Польсько-український конфлікт. Створення Української головної визвольної ради (УГВР). Вигнання нацистських окупантів з території України. Депортація кримських татар та інших народів Криму (травень 1944 р.). Внесок українців у визволення народів Європи від нацизму. Завершення Другої світової війни.

Дати:

23 серпня 1939 р. – радянсько-німецький договір про ненапад і таємний протокол до нього («пакт Молотова–Ріббентропа»);

1 вересня 1939 р. – початок Другої світової війни;

17 вересня 1939 р. – вторгнення Червоної армії на територію Західної України;

червень 1940 р. – вторгнення Червоної армії на територію Бессарабії та Північної Буковини;

22 червня 1941 р. – напад Німеччини на СРСР;

30 червня 1941 р. – проголошення Акта відновлення Української Держави;

14 жовтня 1942 р. – створення Української повстанської армії (УПА);

грудень 1942 р. – початок вигнання нацистських загарбників з України;

6 листопада 1943 р. – визволення Києва від нацистських окупантів з

січень – лютий 1944 р. – Корсунь-Шевченківська наступальна операція;

28 жовтня 1944 р. – завершення вигнання нацистських окупантів зі всієї території України;

9 (8) травня 1945 р. – День Перемоги над нацистською Німеччиною;

2 вересня 1945 р. – завершення Другої світової війни.

Персоналії:

Роман Шухевич, Тарас Бульба (Боровець), Іван Кожедуб, Олексій Берест, Кузьма Дерев'яно, Ярослав Стецько,

Поняття та терміни:

«радянська», «новий порядок», «План «Барбаросса», «мобілізація», «евакуація», «план «Ост», «Голокост», «колабораціонізм», «рух Опору», «Український штаб партизанського руху (УПШР)», «похідні групи», «Поліська Січ», «Східний вал», «випалена земля», «депортація».

Україна; території активних дій різних течій руху Опору.

Характеризувати суть гітлерівських планів «Барбаросса» та «Ост», нацистського «нового порядку», Голокост, діяльність радянського партизанського та українського визвольного рухів.

Визначати наслідки радянсько-німецьких договорів 1939 р. для українських земель, політики радянської новопрієднаних до УРСР територій, причини поразок Червоної армії у 1941-1942 рр., основні результати та наслідки війни для України й українського народу, внесок українського народу в перемогу над нацистською Німеччиною та її союзниками.

Пояснювати наслідки найважливіших воєнних подій 1941–1944 рр. на території України, депортацію кримських татар та інших народів Криму (травень 1944 р.)

27. Україна в перші повоєнні роки (1945 – на початку 1950-х рр.)

Зміст історичного матеріалу

Факти:

Основні предметні вміння та навички

Розпізнавати на картосхемі зміни в

Участь УРСР зовнішній політиці Радянського Союзу. Адміністративно-територіальні зміни. Відбудова. Голод в Україні 1946–1947 рр. Радянізація західних областей України. Боротьба ОУН і УПА. Придушення визвольного руху. Розгортання ідеологічних кампаній (боротьба з «українським буржуазним націоналізмом», «низькопоклонством перед Заходом», «безродними космополітами» тощо).

Дати:

1945 р. – входження Закарпаття до складу УРСР;

квітень 1945 р. – Україна – співзасновниця Організації Об'єднаних Націй (ООН);

березень 1946 р. – «саморозпуск» Української греко-католицької церкви (УГКЦ);

1946–1947 рр. – голод в Україні;

квітень–липень 1947 р. – проведення польською владою операції «Вісла».

Персоналії:

Йосип Сліпий, Володимир Сосюра, Олесь Гончар.

Поняття та терміни:

«відбудова», «операція «Вісла», «ждановщина», «лисенківщина», «холодна війна»

адміністративно-територіальному устрої України.

Характеризувати політику влади щодо соціально-економічного, культурного, релігійного і повсякденного життя, хід операції «Вісла».

Визначати особливості та наслідки радянізації західних областей, причини та наслідки проведення операції «Вісла», розгортання ідеологічних кампаній.

Пояснювати причини голоду в Україні і «саморозпуску» УГКЦ

28. УКРАЇНА В УМОВАХ ДЕСТАЛІНІЗАЦІЇ (1953–1964 рр.)

Зміст історичного матеріалу

Факти:

Лібералізація суспільно-політичного життя УРСР в середині 1950–1960-х рр.: припинення масових репресій, часткова реабілітація. Зміни адміністративно-територіального устрою УРСР. Спроби реформування управління промисловістю та сільського господарства, соціальної сфери. Виникнення руху «шістдесятників», дисидентського руху наприкінці 1950 – на початку 1960-х рр.

Дати:

1953-1954 рр. – повстання політичних в'язнів в сталінських концтаборах. Ліквідація ГУЛАГу;

лютий 1954 р. – входження Кримської області до складу УРСР;

1956 р. – XX з'їзд КПРС, засудження культу особи;

1957 р. – запуск першого штучного супутника Землі, початок «космічної ери»;

1959 р. – утворення Української робітничо-селянської спілки;

1961 р. – перший політ людини в Космос (Юрій Гагарін).

Персоналії:

Левко Лук'яненко, Іван Світличний, Алла Горська, Іван Дзюба, Ліна Костенко, Євген Сверстюк, Василь Симоненко, Лев Ревуцький, Борис

Основні предметні вміння та навички

Розпізнавати на картосхемі зміни в адміністративно-територіальному устрої України.

Характеризувати сутність процесу лібералізації, спроби реформ управління економікою в середині 1950–1960-х рр., здобутки та особливості розвитку культури; сутність опозиційного руху.

Визначати наслідки процесу лібералізації, реформ для українського суспільства, причини виникнення та значення опозиційного руху.

Пояснювати причини та наслідки входження Кримської області до складу УРСР

Лятошинський, Василь Касіян.

Поняття та терміни:

«десталінізація», «культ особи», «лібералізація», «політична реабілітація», «відлига», «раднаргоспи», «шістдесятники», «дисидентство», «хрущовки»

29. УКРАЇНА В ПЕРІОД ЗАГОСТРЕННЯ КРИЗИ РАДЯНСЬКОЇ СИСТЕМИ (1965–1985 РР.)

Зміст історичного матеріалу

Факти:

Політико-ідеологічна криза радянського ладу в Україні (середина 1960 – початок 1980-х рр.). Спроби економічних реформ у другій половині 1960-х рр. Здобутки і проблеми соціальної сфери. Наука. Культура та духовне життя. Русифікація. Опозиційний рух.

Дати:

1965 р. – реформи в сільському господарстві та промисловості («косигінська реформа»); перша хвиля арештів дисидентів;

1972 р. – зміна політичного керівництва УРСР; масові арешти дисидентів;

1976 р. – утворення Української Гельсінської групи.

Персоналії:

Валерій Марченко, Петро Григоренко, Микола Руденко, Василь Стус, В'ячеслав Чорновіл, Борис Патон, Микола Амосов, Олег Антонов, Сергій Параджанов, Іван Миколайчук, Євген Станкович, Платон Майборода, Володимир Івасюк, Леонід Биков

Поняття та терміни:

«застій», «дефіцит», «розвинений соціалізм», «номенклатура», «русифікація», «самвидав», «тамвидав», «правозахисник», «Конституція розвинутого соціалізму»

Основні предметні вміння та навички

Характеризувати наслідки змін в політичному керівництві УРСР на початку 1970-х рр.; стан економіки; основні вимоги та напрями опозиційного руху 1960–1970-х рр., явища у сфері культури, політику русифікації.

Визначати причини політико-ідеологічної кризи радянського ладу в Україні, активізації опозиційного руху, здобутки та проблеми розвитку соціальної сфери.

Пояснювати значення опозиційного руху

30. РОЗПАД РАДЯНСЬКОГО СОЮЗУ ТА ВІДРОДЖЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ (1985-1991 РР.)

Зміст історичного матеріалу

Факти:

Початок «перебудови». Загострення соціально-економічної кризи. Рівень життя населення. Чорнобильська катастрофа. Зростання соціальної та національної активності українського суспільства наприкінці 1980-х рр. Загальноукраїнський страйк шахтарів. Політичні реформи. Формування багатопартійності, створення Народного руху України за перебудову, перші альтернативні вибори до Верховної Ради УРСР. Створення Автономної Республіки Крим (12 лютого 1991 р.). Декларація про державний суверенітет України. Акт проголошення

Основні предметні вміння та навички

Характеризувати зміст та основні напрями політики «перебудови», розгортання соціального і національного рухів, падіння авторитету КПУ, процес формування багатопартійності, зміст Декларації про державний суверенітет України та Акта проголошення незалежності України, особливості соціально-економічної становища УРСР.

Визначати причини та наслідки поглиблення економічної кризи, погіршення життєвого рівня населення; зв'язок між масовим національно-

незалежності України. Проведення Всеукраїнського референдуму та виборів Президента України.

Дати:

квітень 1985 р. – початок «перебудови»;

26 квітня 1986 р. – вибух на Чорнобильській АЕС;

вересень 1989 р. – створення Народного руху України за перебудову;

березень 1990 р. – проведення перших альтернативних виборів до Верховної Ради УРСР;

16 липня 1990 р. – ухвалення Верховною Радою УРСР Декларації про державний суверенітет України;

Жовтень 1990 р. – «Революція на граніті»;

24 серпня 1991 р. – ухвалення Верховною Радою УРСР Акта проголошення незалежності України;

1 грудня 1991 р. – проведення Всеукраїнського референдуму та виборів Президента України.

Персоналії:

Леонід Кравчук, Дмитро Павличко, Іван Драч, Борис Олійник, Ігор Юхновський.

Поняття та терміни:

«перебудова», «гласність», «плюралізм», «багатопартійність», «суверенітет», «інфляція», «ринкові відносини», «референдум»

демократичним і дисидентським рухами, як різними формами українського визвольного руху.

Пояснювати причини розпаду і його наслідки для державотворення в Україні

31. УКРАЇНА В УМОВАХ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Зміст історичного матеріалу

Факти:

Початок державотворчих процесів. Заснування Збройних Сил України. Дострокові вибори до Верховної Ради та вибори Президента України. Затвердження державної символіки (1992 р.), формування інституту громадянства. Ухвалення Конституції 1996 р. та змін до неї. Приватизація. Лібералізація цін. Грошова реформа (1996 р.). Майнова диференціація суспільства. Інтегрування України в європейське і світове співтовариство. «Газові» та «торгівельні війни» з Росією. Політична криза 2014 р. Збройна агресія Росії проти України.

Культура, наука, спорт та релігійне життя в незалежній Україні.

Дати:

6 грудня 1991 р. – заснування Збройних Сил України;

липень 1994 р. – обрання Л. Кучми Президентом України;

1995 р. – обрання України членом Ради Європи (РЄ);

28 червня 1996 р. – ухвалення Конституції України;

Основні предметні вміння та навички

Розпізнавати на картосхемі адміністративно-територіальні одиниці України (області, АРК, Київ, Севастополь).

Характеризувати державотворчі процеси, зміни в політичному, соціально-економічному, національному, культурному житті, здобутки України на шляху інтеграції у європейський, світовий простір.

Визначати основні тенденції суспільного розвитку України за часів незалежності.

Пояснювати причини європейської інтеграції України

Вересень 1996 р. – запровадження національної грошової одиниці – гривні;

жовтень–грудень 2004 р. – «Помаранчева революція», обрання Президентом України В. Ющенка;

2008 р. – вступ України до Світової організації торгівлі (СОТ);

січень 2010 р. – обрання В. Януковича Президентом України;

листопад 2013 – лютий 2014 рр. – «революція Гідності», повалення режиму В.Януковича;

червень 2014 р. – обрання П.Порошенка Президентом України;

2014 р. – підписання Україною Угоди про асоціацію з Європейським Союзом (ЄС);

вересень 2014 р., лютий 2015 р. – Мінські угоди.

Персоналії:

Леонід Кучма, Віктор Ющенко, Віктор Янукович, Петро Порошенко, Леонід Каденюк, Богдан Ступка, Руслана Лижичко, В'ячеслав Вакарчук, Борис Возницький, Ярослав Дашкевич, Юрій Андрухович, Ада Роговцева.

Поняття та терміни:

«Корупція», «тіньова економіка», «Помаранчева революція», «Євромайдан», «Небесна сотня», «революція Гідності», «сепаратизм», «антитерористична операція», «анексія», «тимчасово окупована територія», «кіборги», «волонтерський рух», «люстрація», «поліконфесійність»

ІСТОРИЧНІ КАРТИ: ЗНО З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Для успішного складання вступних випробувань з історії України важливим є знання історичних карт. 98 картосхем подано у відповідності до Програми ЗНО з історії України на 2020 р.²

ПЕРСОНАЛІЇ: ЗНО З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Завдання розпізнавати історичні персоналії входить до програми ЗНО з історії України³

ПЕРЕЛІК ПАМ'ЯТОК АРХІТЕКТУРИ ТА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА, ОBOB'ЯЗКОВИХ ДЛЯ РОЗПІЗНАВАННЯ АБИТУРИЄНТАМИ⁴

Стародавня історія України

1. Браслет із менандровим орнаментом. Мізинська стоянка (унікальний зразок прикладного декоративного мистецтва стародавньої Європи).
2. Кераміка трипільської культури (орнаментована кераміка).
3. Золота пектораль з кургану Товста могила. IV ст. до н. е. (скіфський «звіриний стиль»).

² Історичні карти з Історії України для ЗНО // URL: <https://istzno.dp.ua/course/maps>

³ ЗНО з історії України: персоналії // URL:

https://znoclub.com/images/2018zno/pdf/Personalii_istoriya_2018_znoclubcom.pdf

⁴ Пам'ятки архітектури та образотворчого мистецтва // URL: <https://istzno.dp.ua>

4. Золотий гребінь з кургану Солоха. Кінець V – початок IV ст. до н. е. (скіфський «звіриний стиль»).
5. Херсонес Таврійський. V ст. до н. е. – VI ст. н. е. Сучасний вигляд (античне місто-поліс).
6. Збруцький ідол. IX ст. Вигляд з чотирьох боків (символ тривимірності світу: небо, земля, підземне царство).

Київська держава (XI-XIII ст.)

Архітектура

1. Софійський собор у Києві. Перша половина XI ст. Сучасний вигляд (архітектурний спадок багатьох поколінь: візантійський (романський) стиль і монументальний живопис, монастирський ансамбль – українське бароко).
2. Спасо-Преображенський собор в Чернігові. 1036. Сучасний вигляд (архітектура Київської Русі).
3. Успенський собор Києво-Печерської лаври. 1073–1078 Реконструкція. Сучасний вигляд (архітектурний спадок багатьох поколінь: візантійський (романський) стиль, монастирський ансамбль – українське бароко).
4. Михайлівський Золотоверхий собор. 1108–1113. Реконструкція. Сучасний вигляд (архітектура Київської Русі).
5. П'ятницька церква в Чернігові. Кінець XII – початок XIII ст. Реконструкція. Сучасний вигляд (архітектура Київської Русі).

Образотворче мистецтво

6. Мозаїки Богоматері Оранти та Христа Вседержителя із Софійського собору в Києві. Перша половина XI ст. (візантійська традиція, монументальний живопис).
7. Євангеліст Лука. Мініатюра з Остромирового Євангелія. 1056–1057 (одна із найдавніших давньоруських мініатюр, що дійшли до нашого часу).
8. Родина князя Святослава Ярославича. Мініатюра з «Ізборника». 1073 (прижиттєве зображення людей, який дослідники назвали «першим давньоруським малюнком»).
9. Вишгородська ікона Богородиці. Перша половина XII ст. (візантійська традиція).

Галицько-Волинська держава (XII - перша половина XIV ст.)

Архітектура.

16. Успенський собор у Володимирі. 1160. Реконструкція. Сучасний вигляд (архітектура Київської держави (Русі-України)).
17. Церква святого Пантелеймона поблизу Галича. Кінець XII ст. (романський стиль, найстаріший зі збережених мурованих храмів Галичини).

Образотворче мистецтво

18. Холмська ікона Богородиці. XI ст. (візантійська традиція).
19. Дорогобузька ікона Богородиці. Остання третина XIII ст. (волинський іконопис).

Українські землі у складі Великого князівства Литовського та інших держав (у другій половині XIV – першій половині XVI ст.)

Архітектура. Замкове кам'яне будівництво

20. Костел святого Ворфоломея в Драгобичі. 1392-XV ст. (мурована сакрального споруда оборонного типу, готичний стиль).
21. Верхній замок у Луцьку. XIV ст. (зразок середньовічної фортифікаційної архітектури, романо-готичний стиль).
22. Кам'янець-Подільська фортеця. XIV–XVI ст. (зразок середньовічної фортифікаційної архітектури з поєднанням різних стилів).
23. Хотинська фортеця. XIII–XVI ст. (зразок середньовічної фортифікаційної архітектури, романо-готичний стиль з елементами українського мистецтва Поділля).
24. Покровська церква-фортеця в с. Сутківцях. 1467. (мурована сакрального споруда оборонного типу, романський стиль).

25. Замок Паланок (Мукачівський замок). XIV–XVII ст. (зразок середньовічної фортифікаційної архітектури з поєднанням різних стилів, найдавніша частина – романський стиль).
26. Генуезька фортеця у Судаку. 1371–1469. (фортифікаційна система оборонної архітектури, побудована генуезцями).
27. Вірменський собор у Львові. 1363–1370. Архітектор Дорінг (романо–готичний стиль і давньоукраїнська галицька архітектура, унікальна пам'ятка східної культури на європейських теренах).
28. Меджибізький замок. Друга половина XIV – перша половина XVI ст. (ренесансна фортифікаційна споруда).
29. Ханський палац у Бахчисараї. 1532–1764. (Кримсько-татарська, османська палацова архітектура).

Образотворче мистецтво

30. Ікона святого Юрія Змієборця із с.Станілі поблизу м.Дрогобич. Початок XIV ст. (Українська іконографічна традиція).
31. Ікона Богородиці з пророками з церкви у Підгородцях (одна з ранніх пам'яток українського іконопису, візантійська традиція).

Українські землі в другій половині XVI ст.

Архітектура

32. Церква Зішестя Святого Духа в Потеличі. 1502 (дерев'яна українська архітектура й українське мистецтво у період переходу від середньовіччя до живопису Відродження).
33. Ансамбль Успенської церкви у Львові: церква Успіння. 1591–1631. Архітектор П. Римлянин та ін. (італійський Ренесанс на основі українського будівництва); вежа Корнякта. 1573–1578. Архітектор П. Барбон (Ренесанс, бароко); каплиця Трьох Святителів. 1578 Архітектор П. Красовський (Відродження в поєднанні з українським стилем).
34. Ансамбль площі Ринок у Львові: Чорна Кам'яниця. Кінець XVI ст. Архітектор П. Красовський (Ренесанс); будинок Корнякта. 1580. Архітектор П. Барбон (Ренесанс).
35. Острозький замок. Кругла (Нова) вежа. Кінець XVI ст. (Ренесанс)

Образотворче мистецтво

36. Ікона «Успіння Богородиці». 1547. О. Горошкович (перемишльська школа).
37. Мініатюри Пересопницького Євангелія. 1556–1561.
38. Гравюра Євангеліста Луки з Львівського «Апостола». 1574.

Українські землі в першій половині XVII ст.

Архітектура

39. Ансамбль Кафедрального костелу у Львові: каплиця Боїмів. 1609–1617. Архітектор А. Бремер, скульптори Г. Шольц, Я.Пфістер (Ренесанс).
40. Замок у Підгірцях (Львівська обл.). 1635–1640. Архітектор Андреа дель Аква (ренесансний палац з бастионними укріпленнями).
41. Іллінська церква в Суботові. 1653. Реконструкція (перехід від ренесансної архітектури до українського бароко).

Образотворче мистецтво

42. Портрет Петра Конашевича-Сагайдачного з книги «Вірші на жалісний погреб шляхетного рицаря Петра Конашевича-Сагайдачного». 1622 (гравюра).
43. Портрет князя Криштофа Збарзького. Після 1622 (портретний живопис).

Українські землі в 1660-х –1680-х роках

Архітектура

44. Троїцький собор Троїцько-Іллінського монастиря в Чернігові. 1679–1689. Архітектор І. Баптист (українське бароко).

45. Покровський собор у Харкові. 1689 (українське бароко).
 46. Дзвінниця Софійського собору в Києві. Кінець XVII ст. (бароко).

Образотворче мистецтво

47. Портрет Богдана Хмельницького. В. Гондіуса. Середина XVII ст. (гравюра, єдине прижиттєве портретне зображення Б.Хмельницького).
 48. Ікона «Покрова Богородиці» (з портретом гетьмана Богдана Хмельницького). Перша половина XVIII ст. (бароко).

Українські землі наприкінці XVII – у першій половині XVIII ст.

Архітектура

49. Оборонна синагога в Жовкві. 1692-1698. (стиль ренесанс і елементами бароко)
 50. Георгіївський собор Видубицького монастиря в Києві. 1696–1701. (українське бароко).
 51. Преображенська церква у Великих Сорочинцях. 1732. (українське бароко).

Образотворче мистецтво

52. Ікона «Вознесіння Богородиці» з іконостасу церкви Воздвиження Чесного Хреста монастиря Скит Манявський. Й. Кондзелевич. 1698-1705. (поєднання візантійського, українського іконопису, бароко).
 53. Гравюра «Іван Мазепа серед своїх добрих справ». 1706. І. Мигура. (бароко).

Українські землі в другій половині XVIII ст.

Архітектура

54. Собор святого Юра у Львові. 1746–1762. Архітектор Б. Меретін. (бароко).
 55. Андріївська церква у Києві. 1747–1757. Архітектор Ф.-Б. Растреллі (рококо).
 56. Ратуша в Бучачі. 1751. Архітектор Б. Меретін, скульптор Й. Пінзель (унікальне в Україні поєднання архітектурного стилю бароко й скульптури).
 57. Покровська церква в Києві. 1766. Архітектор І. Григорович-Барський (бароко пізньої доби).
 58. Троїцький собор у Новомосковську. 1773–1778. Майстер Я.Погребняк (дерев'яна українська архітектура, собор побудовано без жодного залізного цвяха, стиль українське бароко).
 59. Успенський собор Почаївської лаври. 1771–1783. Архітектор І.Гофман (бароко).
 60. Палац Кирила Розумовського в Батурині. 1799–1803. Архітектор Ч.Камерон. Реконструкція. Сучасний вигляд (класицизм).

Українські землі у складі Російської та Австрійської імперій у першій половині XIX ст.

Архітектура

61. Будівля Київського університету. 1837–1843. Архітектор В. Беретті (класицизм).

Образотворче мистецтво

62. Картина «Дівчина з Поділля». 1816. В. Тропінін (романтизм).
 63. Картини «Автопортрет» (1840), «Катерина» 1842, (романтизм), офорти з серії «Живописна Україна» Т. Шевченко (історична тематика).
 64. Пам'ятник князю Володимиру в Києві. 1850–1853. Скульптори В.Демут-Малиновський, П. Клодт, К. Тон.

Українські землі у складі Російської та Австрійської (Австро-Угорської) імперії у другій половині XIX ст. – початку XX ст.

Архітектура

65. Резиденція православних митрополитів Буковини і Далмації в Чернівцях. 1864–1873. Архітектор Й.Главка (поєднання мотивів візантійської, романської, іудейської та готичної архітектури).

66. Володимирський собор у Києві. 1862–1896. Архітектори І.Штром, П.Спарро, Ю.Бернгардт (побудовано у старовізантійському стилі).
67. Будівля оперного театру в Одесі. 1883–1887. Архітектори Г. Гельмер, Ф. Фельнер (віденське бароко з елементами класицизму).
68. Будинок з химерами в Києві. 1901–1903. Архітектор В. Городецький (ранній декоративний стиль модерн).
69. Будинок Полтавського губернського земства. 1903–1908. Архітектор В. Кричевський (український модерн).
70. Будинок страхового товариства «Дністер» у Львові. 1905–1906. Архітектор І. Левинський, Л.Левинський та ін. (український модерн).

Образотворче мистецтво

71. Пам'ятник Богдану Хмельницькому в Києві. 1888. Архітектор В.Ніколаєв, скульптор М. Микешин.
72. Картина «Запорожці пишуть листа турецькому султанові». 1880–1891. І. Рєпін (історична тематика).
73. Картина «Козаки в степу». 1890. С. Васильківський (історична тематика).
74. Картина «Ворожіння». 1893. М. Пимоненко (побутовий жанр).
75. Картина «Дівчина в червоному капелюсі». 1902–1903. О. Мурашко (імпресіонізм).
76. Картина «Портрет Лесі Українки». 1900. І. Труш (українське реалістичне мистецтво).

Українське мистецтво ХХ ст.

Архітектура

77. Будівля Держпрому в Харкові. 1925–1929. Архітектори С. Серафімов, М. Фельгер, С. Кравець (конструктивізм).
78. Будівля Верховної Ради УРСР в Києві. 1936–1939. Архітектор В.Заболотний (українська архітектура 1930-х років).

Образотворче мистецтво

79. Картина «Еней та його військо». 1919. Г. Нарбут (гуаш, історична тематика).
80. Літографія «Гуцул з квіткою», естамп «Карпатська мати». 1923. В. Касян.
81. Картина «Життя». Триптих (Любов. Сім'я. Повернення). 1925–1927. Ф. Кричевський (модерн).
82. Пам'ятник Тарасові Шевченку в Ромнах. 1919. Скульптор І.Кавалерідзе (перший пам'ятник Т.Шевченку в Україні).
83. Картини «Бій Богуна з Чернецьким під Монастирищем в 1653 р.» (1931). М. Самокиш (історична тематика).
84. Картина «Хата в Богданівці» (1955). К. Білокур (побутовий жанр).
85. Картина «Хліб» (1949). Т. Яблонська (реалізм).
86. Картина «Гороховий звір» (1971), М. Приймаченко (примітивізм).
87. Пам'ятник засновникам Києва (Кий, Щек, Хорив і сестра їх Либідь). 1982. Скульптор В. Бородай.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАНЬ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ 2020 р.

Зміст тестових завдань базований на основі Програми зовнішнього незалежного оцінювання з історії України для осіб, які бажають здобувати вищу освіту на основі повної загальної середньої освіти, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України (від 03 лютого 2016 року № 77).

Час відведений для виконання тестових завдань – 150 хв.

Кількість тестових завдань вступного випробування – 60.

Пакет тестових завдань з історії України містить чотири рівні:

1. Завдання з вибором однієї правильної відповіді (1–23, 31–53). Завдання має основу та чотири варіанти відповіді, з яких лише один правильний. Завдання вважають виконаним, якщо учасник зовнішнього незалежного оцінювання вибрав і позначив відповідь у бланку відповідей.

2. Завдання на встановлення відповідності («логічні пари») (24–26, 54–56). Завдання має основу та два стовпчики інформації, позначені цифрами (ліворуч) і буквами (праворуч). Виконання завдання передбачає встановлення відповідності (утворення «логічних пар») між інформацією, позначеною цифрами та буквами. Завдання вважають виконаним, якщо учасник зовнішнього незалежного оцінювання зробив позначки на перетинах рядків (цифри від 1 до 4) і колонок (букви від А до Д) у таблиці бланка відповідей.

3. Завдання на встановлення правильної послідовності (27–28, 57–58). Завдання має основу та перелік подій (явищ, фактів, процесів тощо), позначених буквами, які потрібно розташувати в правильній послідовності, де перша подія має відповідати цифрі 1, друга – цифрі 2, третя – цифрі 3, четверта – цифрі 4. Завдання вважають виконаним, якщо учасник зовнішнього незалежного оцінювання зробив позначки на перетинах рядків (цифри від 1 до 4) і колонок (букви від А до Г) у таблиці бланка відповідей.

4. Завдання з вибором трьох правильних відповідей із семи запропонованих варіантів відповіді (29–30, 59–60). Завдання має основу та сім варіантів відповіді, позначених цифрами, серед яких лише три правильні. Завдання вважають виконаним, якщо учасник зовнішнього незалежного оцінювання вибрав і записав три відповіді (цифри) у бланку відповідей.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ ВСТУПНИКІВ

Пороговий бал «здав/не здав» - 26 балів.

Максимальна кількість тестових балів при правильному виконанні всіх тестових завдань вступного випробування з історії України – 94 бали.

Максимальний рейтинговий бал – 200 балів.

Схема нарахування балів

за виконання тестових завдань вступного випробування з історії України:

1. Завдання з вибором однієї правильної відповіді оцінюють у 0 або 1 бал: 1 бал, якщо вказано правильну відповідь; 0 балів, якщо вказано неправильну відповідь, або вказано більше однієї відповіді, або відповіді на завдання не надано.

2. Завдання на встановлення відповідності («логічні пари») оцінюють у 0, 1, 2, 3 або 4 бали: 1 бал – за кожен правильно встановлену відповідність («логічну пару»); 0 балів за будь-яку «логічну пару», якщо зроблено більше однієї позначки в рядку; 0 балів за завдання, якщо не вказано жодної правильної відповідності («логічної пари»), або відповіді на завдання не надано.

3. Завдання на встановлення правильної послідовності оцінюються у 0, 1, 2 або 3 бали: 3 бали, якщо правильно вказано послідовність усіх подій; 2 бали, якщо вказано першу й останню події; 1 бал, якщо вказано або першу, або останню подію; 0 балів за будь-яку правильно вказану подію, якщо зроблено більше однієї позначки в рядку; 0 балів за завдання, якщо неправильно вказано першу й останню події, або відповіді на завдання не надано.

4. Завдання з вибором трьох правильних відповідей із семи запропонованих варіантів відповіді оцінюються у 0, 1, 2 або 3 бали: 1 бал – за кожен правильно вказаний варіант відповіді (цифру) із трьох можливих; 0 балів, якщо не вказано жодного правильного варіанта відповіді (цифри), або один варіант відповіді (цифра) вказано тричі, або відповіді на завдання не надано. Порядок написання цифр значення не має.

Визначення тестового бала і схеми оцінювання завдань теста конкретизовані характеристикою тестових завдань вступних випробувань. Після визначення тестового балла, результат кожного вступника, який здав тестові завдання і набрав 26 тестових балів або більше, переводиться в рейтингову оцінку за шкалою від 100 до 200 балів. Нижче у таблиці наведені норми переведення кількісних показників правильно виконаних тестових завдань з Історії України у бали за 200-бальною шкалою⁵.

Таблиця переведення тестових балів, отриманих вступниками за виконання завдань з історії України, у рейтингову оцінку⁶

Тестовий бал	Рейтингова оцінка 100-200	Тестовий бал	Рейтингова оцінка 100-200	Тестовий бал	Рейтингова оцінка 100-200	Тестовий бал	Рейтингова оцінка 100-200
0	не склав	25	не склав	46	150	70	180
1	не склав	26	100	47	151	71	180,5
2	не склав	27	102	48	153	72	181
3	не склав	28	105	49	154	73	182
4	не склав	29	108	50	156	74	183
5	не склав	30	111	51	157	75	184
6	не склав	31	114	52	159	76	185
7	не склав	32	117	53	160	77	186
8	не склав	33	120	54	162	78	187
9	не склав	34	122	55	163	79	188
10	не склав	35	125	56	164	80	189
11	не склав	36	128	57	165	81	190
12	не склав	37	130	58	167	82	190,5
13	не склав	38	133	59	168	83	191
14	не склав	39	135	60	169	84	192
15	не склав	40	138	61	170	85	193
16	не склав	41	140	62	171	86	194
17	не склав	42	142	63	172	87	195
18	не склав	43	144	64	173	88	195,5
19	не склав	44	146	65	174	89	196
20	не склав	45	148	66	175	90	197

⁵ Таблиця складена на основі Таблиці переведення тестових балів, отриманих учасниками зовнішнього незалежного оцінювання за виконання завдань сертифікаційної роботи з Історії України, у рейтингову оцінку (за шкалою 100 – 200 балів), затвердженої головою експертної комісії з питань визначення результатів зовнішнього незалежного оцінювання, що використовуються під час прийому до навчання закладів, при Українському центрі оцінювання якості освіти).

⁶ Таблиця перекладу тестових балів в рейтингову шкалу (100-200 балів) і шкалу 1-12 балів:

URL: http://ru.osvita.ua/test/rez_zno/61142/ ; URL: <http://ru.osvita.ua/doc/images/news/611/61142/hist-2018-200.jpg>

21	не склав	-	-	67	176	91	198
22	не склав	-	-	68	178	92	199
23	не склав	-	-	69	179	93	199,5
24	не склав	-	-	-	-	94	200

**Співвідношення рівня компетентностей до
шкали оцінки результатів вступних випробувань:**

Рівень компетентності	Шкала оцінювання	Національна шкала оцінювання
Початковий	0-99	незадовільно
Середній	100-149	задовільно
Достатній	150-179	добре
Високий	180-200	відмінно

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Баран В., Войтович Л., Грицак Я. та ін. Історія України. 4 вид. Львів: Світ, 2003. 520 с.
2. Бойко О. Д. Історія України: Посібник для студ. вузів. Київ: Академія, 2007. 687 с.
3. Борисенко В.Й. Курс української історії : з найдавніших часів до ХХ ст. : навч. посіб. для студ. вищ. закл. Освіти. Вид. 2-ге. Київ: Либідь, 1998. 614,
4. Буренейко І.О., Хлібовська Г.М., Крижановська М.Є., Наумчук О.В. Історія України : підручник для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів. Тернопіль: Астон, 2017. 296 с. : іл.
5. Власов В.С. Історія України (Вступ до історії): підручник для 5 класу загальноосвітнього навчального закладу. Київ: Генеза, 2013. 256 с. : іл.
6. Власов В.С. Історія України : підручник для 7 класу загальноосвітнього навчального закладу. Київ: Генеза, 2015. 192 с. : іл.
7. Власов В.С. Історія України : підручник для 8 класу загальноосвітнього навчального закладу. Київ: Генеза, 2016. 256 с. : іл.
8. Власов В.С. Історія України : підручник для 9 класу загальноосвітнього навчального закладу. Київ: Літера ЛТД, 2017. 304 с.
9. Гісем О.В., Мартинюк О.О. Історія України : підручник для 8 класу загальноосвітнього навчального закладу. Харків: Видавництво «Ранок», 2016. 272 с. : іл.
10. Гісем О.В., Мартинюк О.О. Історія України : підручник для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів. Харків: Видавництво «Ранок», 2017. 256 с. : іл.
11. Гісем О.В., Мартинюк О.О. Історія України : підручник для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів. Харків: Видавництво «Ранок», 2008. 256 с. : іл.
12. Гісем О.В. Історія України : підручник для 7 класу загальноосвітнього навчального закладу. Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2016. 272 с. : іл.
13. Гуржій О.І. Сто великих постатей і подій козацької України / О.І. Гуржій, Т.В. Чухліб. Київ: Арії, 2008. 464 с.: іл.
14. Історія України: Навч. посіб. / Під заг. ред. В. А. Смолія. Київ: Альтернативи, 2002. 472 с.
15. Кульчицький С.В., Лебедева Ю.Г. Історія України : підручник для 10 класу загальноосвітніх навчальних закладів. Київ: Генеза, 2010. 300 с.
16. Кульчицький С.В., Лебедева Ю.Г. Історія України : підручник для 11 класу загальноосвітніх навчальних закладів : рівень стандарту, академічний рівень. Київ: Генеза, 2011. 304 с. :іл., карти.

17. Литвин В. М., Мордвінцев В. М., Слюсаренко А. Г. Історія України: Навч. посіб. Київ: Знання-Прес, 2002. 670 с.
18. Реєнт О., Малій О. Історія України : підручник для 9 класу загальноосвітнього навчального закладу. Харків: Видавництво «Ранок», 2009. 240 с. : іл., карти.
19. Реєнт О., Малій О. Історія України : підручник для 9 класу загальноосвітнього навчального закладу. Київ: Генеза, 2017. 272 с. : іл., карти.
20. Сорочинська Н.М., Гісем О.В. Історія України : підручник для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів. Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2017. 272 с. : іл.
21. Струкевич О.К. Історія України : підручник для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів. Київ: Грамота, 2017. 240 с. : іл.
22. Струкевич О.К., Романюк І.М., Дровозюк С.І. Історія України : підручник для 11 класу загальноосвітніх навчальних закладів (рівень стандарту, академічний рівень). Київ: Грамота, 2011. 320 с. : іл.
23. Турченко Ф.Г. Історія України. Підручник для 11 класу загальноосвітніх навчальних закладів. Профільний рівень. Київ: Генеза, 2011. 399 с. : іл.
24. Турченко Ф.Г. Новітня історія України. Частина перша. 1914 – 1939. Підручник для 10 класу загальноосвітніх навчальних закладів. Київ: Генеза, 2003. 352 с. : іл.
25. Турченко Ф.Г., Мороко В.М. Історія України : підручник для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів. Київ: Генеза, 2017. 383 с. : іл., карти.
26. Турченко Ф.Г., Панченко П.П., Тимченко С.М. Новітня історія України. 1939 - 2001. Підручник для 11 класу загальноосвітніх навчальних закладів. Київ: Генеза, 2000. 382 с.
27. Історичні карти з Історії України для ЗНО // URL: <https://istzno.dp.ua/course/maps>
28. Персоналії: ЗНО з історії України // URL: https://znoclub.com/images/2018zno/pdf/Personalii_istoriya_2018_znoclubcom.pdf
29. Пам'ятки архітектури та образотворчого мистецтва: ЗНО з історії України // URL: <https://istzno.dp.ua>

ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС

1. URL: <http://testportal.gov.ua/progist> - Програма ЗНО з історії України / Український центр оцінювання
2. URL: <http://history.org.ua> – сайт Інституту історії України
3. URL: <http://student.pp.ua/load> - Студентський портал України
4. URL: <http://studrada.com.ua/libonline> - Центральний юридичний портал України
5. URL: <http://www.konspect.com> - Навчальний портал «Готуємось до занять»
6. URL: <http://www.litopys.org.ua>- проект електронної бібліотеки давньої української літератури
7. URL: <http://www.osvita.org.ua/> - Освітній портал
8. URL: <http://kozakbiblio.web-box.ru/audit.html/kozactvo-v-minulomu/chuhlb-taras-vasilovich-kultura-vjskovogo> // Чухліб Т. Козацька бібліотека
9. URL: <https://istzno.dp.ua> - Пам'ятки архітектури та образотворчого мистецтва: ЗНО з історії України
10. URL: <https://istzno.dp.ua/course/maps> - Історичні карти з Історії України для ЗНО
11. URL: https://znoclub.com/images/2018zno/pdf/Personalii_istoriya_2018_znoclubcom.pdf - Персоналії: ЗНО з історії України
12. URL: www.memory.gov.ua/- офіційний сайт Українського інституту національної пам'яті
13. URL: www.cossackdom.com – спеціалізований сайт, що містить документи, мапи, ілюстрації, наукові публікації, присвячені історії українського козацтва XV-XXI ст.

Навчально-методичне видання

Укладачі:

Постоловський Р.М., кандидат історичних наук, професор, ректор РДГУ

Галуха Л.Ю., кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України РДГУ

Давидюк Р.П., доктор історичних наук, професор кафедри історії України РДГУ

Десятничук І.О., кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри історії України

Шеретюк В.М., кандидат історичних наук, професор кафедри історії України, декан факультету історії, політології та міжнародних відносин РДГУ.

**ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
З КОНКУРСНОГО ПРЕДМЕТА «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ»**

**для вступників на здобуття
ступеня вищої освіти «Бакалавр»
на основі повної загальної середньої освіти**

Рецензенти:

Жилюк С.І., д.і.н., професор, Національний університет «Острозька академія».
Шеретюк Р.М., д.і.н., професор, Рівненський державний гуманітарний університет

Схвалено вченою радою факультету історії, політології та міжнародних відносин
Протокол № 3 від «27» березня 2020 р.

Рівне: РДГУ, 2020. 32 с.